

Františkovo slovo

č.212

O pokušení shovívavosti k sobě

Cílem naší cesty světem je Pán

O Otčenáši – Půjď království tvé

Pamatovat si obdrženou milost

O soudržnosti reality a vnějšího zdání

S d'áblem se nevede dialog

Otec Cantalamessa: Postní rozjímání na téma „Vejdi do sebe“

Cantalamessa: Pokrytec je modloslužebník, staví publikum před Boha

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

O pokušení shovívavosti k sobě

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Dnešní evangelium podává krátká podobenství, pomocí nichž chce Ježíš svým učedníkům ukázat cestu, kterou se ubírat životem v moudrosti. Otázkou: »Může slepý vést slepého?« (Lk 6,39), Ježíš zdůrazňuje, že ten, kdo vede, nemůže být slepý, ale musí vidět dobře, to znamená mít moudrost, aby mohl vést, jinak hrozí, že způsobí škodu lidem, kteří mu důvěřují. Ježíš tím zaměřuje pozornost na ty, kdo mají odpovědnost vychovávat nebo přikazovat: pastýře duší, veřejné představitele, zákonodárce, učitele a rodiče, a povzbuzuje je, aby si uvědomovali svoji delikátní roli a neustále rozlišovali tu správnou cestu, po níž lidi vést.

Ježíš si vypůjčuje jeden mudroslovný výraz, aby označil sám sebe za vzor učitele a vůdce k následování: »Není žák nad učitele: když se dokonale vyučí, bude jako jeho učitel« (v.40). Je to pozvání následovat Jeho příklad a Jeho učení a stát se tak bezpečnými a moudrými vůdci. Toto učení je obsaženo především v horském kázání, které nám po tři neděle nabízí liturgie v evangeliu, a ukazuje, že mírností a milosrdenstvím se stáváme lidmi upřímnými, pokornými a spravedlivými.

V dnešním úryvku nacházíme jinou významnou větu, která nabádá, abychom nebyli domýšliví a pokrytečtí. Říká: »Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ« (v.41). Kolikrát jen, jak všichni víme, je snadnější či pohodlnější objevovat a odsuzovat nedostatky a hříchy druhých, aniž bychom s podobnou všímavostí dovedli vidět ty svoje. My neustále svoje nedostatky skrýváme, a to i sami před sebou. Spatřovat nedostatky druhých je však snadné. Je to pokušení shovívavosti k sobě, velkorysosti vůči sobě, ale tvrdosti vůči druhým. Vždycky je užitečné pomáhat bližnímu moudrou radou, ale pozorujeme-li a napravujeme-li nedostatky svého bližního, musíme si být vědomi také svých nedostatků. Pokud se domnívám, že žádné nemám, nemohu odsuzovat či napravovat druhé. Všichni máme nedostatky, všichni. Musíme si jich být vědomi a dříve, než odsoudíme druhé, musíme nahlédnout do svého nitra. Jedině takto můžeme jednat věrohodně a pokorně dosvědčováním lásky.

Jak můžeme zjistit, zda naše oko je volné anebo zda mu překáží trám? Opět nám to říká Ježíš: »Není dobrý strom, který dává špatné ovoce, ani zase špatný strom, který dává dobré ovoce. Každý strom se pozná po vlastním ovoci« (v.43-44). Ovocem jsou skutky, ale také slova. Také ze slov se poznává kvalita stromu. Kdo je totiž dobrý, vydává ze svého srdce a svými ústy dobro, a kdo je špatný, vydává zlo uplatňováním toho nejzlobnějšího, co má, totiž reptání, klevěťění a pomlouvání druhých. Toto pustoší, ničí rodinu, ničí školu, ničí pracoviště, ničí čtvrť. Jazyk rozpoutává války. Přemýšlejme trochu o tomto Ježíšově učení a ptejme se: mluvím o druhých špatně? Snažím se druhé stále očerňovat? Vidím snadněji nedostatky těch druhých než svoje vlastní? A snažme se alespoň trochu se polepšit: prospěje to nám všem.

Prosme Marii o oporu a přímluvu, abychom následovali Pána na této cestě.

Homilie

6.3.2019

Cílem naší cesty světem je Pán

»Zatrubte na polnici, nařídte půst« (Jl 2,15), říká prorok v prvním čtení. Postní dobu zahajuje pronikavý zvuk polnice, který uším nelahodí, leč vyhláší půst. Tento mocný zvuk má zvolnit náš život, který stále spěchá, ale často neví kam. Volá, abychom zastavili, vykročili k podstatnému a postili se od nadbytečnosti, které působí roztěkanost. Je to budíček pro duši.

Zvuk tohoto budíku provází stručný a zarmoucený vzkaz, který Pán předává prorokovými ústy: »Obrátte se ke mně« (v.12). Obrátte se. Máme-li se obrátit, znamená to, že jsme měli namířeno jinam. Postní doba je časem znovu objevení *životního kurzu*. Stejně jako při chůzi je totiž na naší životní dráze opravdu směrodatné neztratit ze zřetele cíl. Pokud se však zájmem cesty stane výhled do okolí nebo zastávka k jídlu, nedojde se daleko. Každý z nás se může ptát: hledám kurz své životní cesty? Anebo mi stačí žít ze dne na den, myslet jen na to, abych se měl dobře, vyřešil nějaký ten problém a trochu se pobavil? A jaký je ten kurz? Možná snaha o zdraví, o kterém mnozí tvrdí, že je nejpřednější, ale které dříve či později pomine? Možná majetek a blahobyt? Kvůli tomu však na světě nejsme. *Obrátte se ke mně*, praví Pán. *Ke mně*. Cílem naší cesty světem je Pán. Kurz je třeba zaměřit k Němu.

Ke znovu objevení tohoto kurzu je nám dnes nabízeno znamení: popelec na čelo. Je to znamení, které nám umožňuje přemýšlet o tom, co nosíme v hlavě. Naše myšlenky často sledují pomíjivé věci, které přicházejí a odcházejí. Jemná vrstva popela, kterou přijmeme, má delikátně a pravdivě naznačit, že ze spousty věcí, které nosíš v hlavě a po kterých se každodenně sháníš a pídíš, nezůstane nic. Jakkoli se namáháš, žádný majetek si s sebou z života neodneseš. Pozemské statky se rozplynou jako prach ve větru. Majetky jsou provizorní, moc pomine a úspěch se vytratí. Dnes dominující *kultura zdání*, která nás svádí, abychom žili pro pomíjivé věci, je obrovský klam. Je totiž jako plamen: jakmile dohoří, zanechá jen popel. Postní doba je opětovným objevením toho, že jsme učiněni pro oheň, který plane navěky, nikoli pro popel, který hned vyhasne; pro Boha, nikoli pro svět; pro nebeskou věčnost, nikoli pro pozemský klam; pro svobodu dětí, nikoli pro otročení věcem. Můžeme se dnes zeptat: na čí straně jsem? Žiji pro oheň nebo pro popel?

Na této cestě obrácení k podstatnému, již je postní doba, evangelium podává tři etapy, kterými máme projít na Pánův pokyn bez pokrytectví a předstírání. Jsou to almužna, modlitba a půst. K čemu jsou? Almužna, modlitba a půst nás přivádějí k jediným třem skutečnostem, které nezanikají. Modlitba nás pojí k Bohu, dobročinná láska k bližnímu, půst k nám samotným. Bůh, bratři a můj život: to jsou tři skutečnosti, které nekončí v nicotě a do nichž je třeba investovat. Postní doba nás tedy zve, abychom hleděli: *k Nejvyššímu* modlitbou, jež osvobozuje od horizontálního a mělkého života, ve kterém nacházíme čas pro sebe, ale zapomínáme na Boha; potom *k druhému* dobročinnou láskou, jež osvobozuje od marnivosti mít, od smýšlení, podle něhož jdou věci dobře, pokud vyhovují mně; a nakonec nás zve, abychom pohlédli *do svého nitra* půstem, který nás osvobozuje od lpění na věcech a na světskosti, která uspává srdce. Modlitba, dobročinná láska a půst – tři investice do pokladu, který trvá.

Ježíš řekl: »Kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce« (Mt 6,21). Naše srdce vždycky někam směřuje, jako buzola hledající směr. Lze ho přirovnat také k magnetu: potřebuje k něčemu přilnout. Avšak přilne-li pouze k pozemským věcem, stane se dříve či později jejich otrokem. Věci, které mají sloužit, se stanou věcmi, kterým se slouží. Vzhled, peníze, kariéra, zábava – žijeme-li pro ně, stanou se modlami, které nás používají; sirénami, které nás mámí a potom nechávají napospas. Jestliže však srdce přilne k tomu, co nepomíjí, nalezneme sebe a staneme se svobodnými. Postní doba je časem milosti, jež osvobozuje srdce od marností. Je dobou uzdravení ze závislostí, jež nás svádějí. Je časem, kdy upřít pohled k tomu, co zůstává.

Kam tedy upřít zrak v postní době? To je prosté. K Ukřižovanému. Ježíš na kříži je jako životní buzola, která ukazuje k nebi. Prostota dřeva, Pánovo mlčení a sebezřeknutí z lásky nám ukazují potřebu prostšího života osvobozeného od přílišného shonu po věcech. Ježíš nás z kříže učí mocné odvaze odříkání. Pod tíží nadměrných břemen totiž nepostoupíme vpřed. Potřebujeme se uvolnit od chapadel konzumu i léček sobectví, od stále rostoucí chtivosti, od neustálé nespokojenosti, od srdce zavřeného potřebám chudých. Ježíš, který na dřevě kříže plane láskou, nás volá k životu, který hoří pro Něho a neztratí se nikdy v popelu světa, k životu, který žhne láskou a nikdy nezaniká v průměrnosti. Je život, který od nás požaduje, obtížný? Ano, ale vede k cíli, jak ukazuje postní doba, jež začíná popelcem, ale vrcholí ohněm Velikonoční noci a objevem, že Ježíšovo tělo není v hrobě zpopelněno, nýbrž slavně

vzkříšeno. Platí to i pro nás, kteří jsme prach, pokud se obrátíme se svými slabostmi k Pánu, vydáme se na cestu lásky a obejmeme život, který nezaniká. Jistě se tak ocitneme v radosti.

O Otčenáši – Přijď království tvé

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Když se modlíme Otčenáš, obracíme se k Bohu druhou invokací: »přijď království tvé« (Mt 6,10). Po prosbě, aby bylo posvěceno svaté Boží Jméno, vyjadřuje věřící touhu po uspíšení příchodu Božího království. Tato touha takřikajíc vytryskla ze samotného Ježíšova srdce, když zahajoval svoje kázání v Galileji zvoláním: »Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu!« (Mk 1,15).

Tato slova nejsou žádnou výhrůžkou, nýbrž naopak radostnou zprávou, poselstvím radosti. Ježíš nechce donutit lidi k obrácení rozséváním strachu před hrozícím Božím soudem nebo před pocitem viny za spáchané zlo. Naopak, přináší dobrou zvěst spásy, na jejímž základě volá k obrácení. Každý je zván uvěřit v toto „evangelium“: svrchovanost Boha se přiblížila svým dětem. To je evangelium, že se Boží svrchovanost přiblížila svým dětem. Tento div, tuto milost Ježíš zvěstuje, že totiž Bůh Otec nás má rád, je nám nablízku a učí nás jít cestou svatosti.

Znamení příchodu tohoto království jsou rozmanitá a všechna pozitivní. Ježíš začíná své veřejné působení pečováním o nemocné na těle i na duchu, o ty, kdo byli sociálně vyloučení – například malomocní – o hříšníky, na které hleděli s pohrdáním všichni, včetně těch, kteří byli ještě většími hříšníky než oni, ale předstírali, že jsou spravedliví. A Ježíš jim říká: pokrytci. On sám vyjmenovává znamení Božího království: »slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají a chudým se hlásá radostná zvěst« (Mt 11,5).

»Přijď království tvé!« - opakuje naléhavě křesťan, který se modlí Otčenáš. Ježíš přišel, ale svět je stále poznamenán hříchem, obýván mnoha lidmi, kteří trpí, těmi, kdo se nesmiřují a neodpouštějí, válkami a mnoha formami vykořisťování, pomysleme např. na obchodování s dětmi. Všechny tyto skutečnosti jsou důkazem, že Kristovo vítězství se ještě plně neuskutečnilo. Mnoho mužů a žen žije dosud s uzavřeným srdcem. Zejména v takových situacích tedy splývá ze rtů křesťana druhá invokace Otčenáše: »Přijď království tvé!«. Je to jako bychom říkali: „Otče, potřebujeme Tě! Ježíši, potřebujeme tě, potřebujeme, abys byl Pánem mezi námi všude a navždy! Přijď království tvé, buď mezi námi.“

Někdy si klademe otázku, proč se toto království uskutečňuje tak pomalu? Ježíš rád o svém vítězství mluví v podobenstvích. Říká například, že Boží království se podobá poli, na kterém roste společně pšenice a koukol. Nejhorší chybou by bylo chtít honem zasáhnout a vytrhat ze světa to, co považujeme za plevel. Bůh není jako my, Bůh má trpělivost. Násilím se toto království ve světě nenastolí. Stylem jeho šíření je mírnost (srov. Mt 13,24-30).

Boží království má zajisté obrovskou sílu, největší, která existuje, avšak nikoli podle světských kritérií; proto se zdá, že nikdy nebude mít absolutní většinu. Je jako kvas, který se zadělá do těsta (srov. Mt 13,33). Anebo jako hořčičné zrnko, které je maličké, skoro neviditelné, ale má v sobě explozivní vrozenou sílu, takže jakmile vyrostе, je větší než všechny ostatní zahradní rostliny (srov. Mt 13,31-32).

V této „povaze“ Božího království se odráží příběh Ježíšova života. I On byl pro svoje současníky skrovným znamením a pro úřední dějepisce téměř neznámou událostí. Sám sebe definoval jako »pšeničné zrnko«, které v zemi odumře, ale jedině tak může přinést »hojný užitek« (srov. Jan 12,24). Symbol zrna je výmluvný. Jistého dne ho rolník zaseje (úkonem, který se podobá pohřbu), a potom »ať spí nebo je vzhůru, ve dne i v noci, semeno klíčí a

roste, a on ani neví jak« (srov. Mk 4,27). Klíčící semeno je více dílem Boha než člověka, který je zasel. (srov. Mk 4,27). Bůh nás vždycky předchází, Bůh nás vždycky překvapuje. Díky Němu následuje po noci Velkého pátku jitra Zmrtvýchvstání, schopné osvitit naději celý svět.

»Přijď království tvé!« Rozsévejme toto slovo mezi své hříchy a svá selhání. Rozdávejme je lidem, kteří jsou sklíčení a zdrceni životem; těm, kdo zakusili více nenávisti než lásky; těm, kteří prožívali zbytečné dny, aniž věděli proč. Dávejme ho těm, kdo bojovali za spravedlnost, všem mučedníkům dějin i těm, kdo došli k závěru, že bojovali pro nic a že v tomto světě vždycky vládne zlo. Pak uslyšíme odpověď modlitby Otčenáš. Bude nesčíslněkrát opakovat slova naděje, jimiž Duch zapečetil celé Písmo svaté: »Ano, přijdu brzy!« - to je Pánova odpověď. „Přijdu brzy“. Amen. A Pánova církev odpovídá: „Přijď, Pane Ježíši“ (srov. Zj 22,20). »Přijď království tvé« - to je jako říci: »Přijď, Pane Ježíši«. A Ježíš přichází po svém způsobu, ale po všechny dny. Důvěřujme tomu. A když se budeme modlit Otčenáš, říkejme vždycky »Přijď království tvé«, abychom v srdci uslyšeli: »Ano, ano, přijdu a přijdu brzy.«

Kázání z Domu sv. Marty

7.3.2019

Pamatovat si obdržanou milost

Vatikán. Začít postní dobu prosbou o milost upamatování se na všechno, co Pán v našem životě učinil; pozorně se ubírat k setkání se zmrtvýchvstalým Kristem a varovat se idolatrie – vybízeli papež František v dnešním kázání při ranní mši v kapli Domu sv. Marty.

Ve své reflexi vyšel z prvního liturgického čtení z knihy Deuteronomium (30,15-20), kde Mojžíš předkládá lidu dvě cesty: cestu života a štěstí a cestu smrti a neštěstí. „Je to apel na naši svobodu, řekl Petruův nástupce, jenž pak blíže komentoval varování, které Mojžíš adresoval lidu: »Jestliže se tvé srdce odvrátí a nebudeš poslouchat, ale necháš se svést, budeš se klanět jiným bohům a sloužit jim, oznamuji vám dnes, že jistě zahynete«. (Dt 30,17).

„Odvrátí-li se srdce a vydá se nesprávnou cestou, dozadu nebo jinudy, zkrátka nepůjde-li správnou cestou, ztratí směr, kterého se držet. Srdce bez buzoly je veřejná hrozba, nebezpečí pro dotyčného i pro druhé. Srdce se vydává špatnou cestou, pokud neposlouchá a nechává se strhnout a odvést bůžky; propadá idolatrii.“

„Toto je nebezpečí, na které upozorňuje Mojžíš svůj lid, chystající se vstoupit do zaslíbené země, kterou je pro nás všechny setkání se vzkříšeným Kristem – pokračoval papež František. Postní doba nám pomáhá ubírat se správnou cestou, to znamená pamatovat na veliké věci, které učinil Pán v našem životě, ve své církvi, ve svém lidu, jinak se zabydlíme ve svojí soběstačnosti.

„Blahobyt – i ten duchovní – obsahuje toto nebezpečí, že totiž upadneme do amnézie, ztratíme paměť. Mám se dobře a tak zapomínám na to, co učinil Pán v mém životě, a na všechny milosti, které nám daroval. Uvěřím, že je to moje zásluha, a tak jdu dál. A tam se srdce začíná odvracet, protože neposlouchá svůj hlas: paměť, milost paměti.“

„Tak dochází ke ztrátě paměti. Také izraelský lid zapomněl – pokračoval papež. „Mít na paměti dějiny spásy, příběh svého života, svůj příběh s Ježíšem je nezbytné k tomu, aby bylo možné pokračovat v cestě a nenechat se strhnout idolatrií. Ta totiž nespočívá jenom v klanění se nějaké soše, znázorňující neexistujícího bůžka.“

„Idolatrie je postoj srdce, které něčemu dává přednost, protože je to pohodlnější, namísto Pána, kterého opomíjí. Na začátku postní doby nám všem prospěje, budeme-li prosit o milost uchovat si paměť, pamatovat si všechno, co učinil Pán v našem životě a jak nám prokazoval lásku. A na základě této paměti pokračovat v cestě. Prospěje nám připomínat si radu, kterou dal Pavel Timoteovi, svému oblíbenému učedníkovi: »Mysli na Ježíše Krista, který byl vzkříšen

z mrtvých« (2 Tim 2,8). Pavel říká: pamatuj na Ježíše, který mne doprovázel až doposud a dovede mne až ke chvíli, kdy stanu před oslaveným Pánem. Ať nás Pán obdaří milostí pečovat o paměť."

O soudržnosti reality a vnějšího zdání

Vatikán. Petrův nástupce při dnešní ranní eucharistii v kapli Domu svaté Marty komentoval první čtení z knihy proroka Izaiáše (Iz 58,1-9a) a vysvětloval, jaký je rozdíl mezi realitou a formálností. Zároveň odsoudil veškeré projevy pokrytectví.

Vnější forma vyjadřuje realitu, poukázal římský biskup, ovšem musí s ní kráčet ruku v ruce, jinak žijeme z vnějšího zdání, aniž by v srdci vládla pravda. Jednoduchost vnějších výrazů bychom měli opětovně odhalit právě nyní, v postní době, a to skrze půst, modlitbu a almužnu. Křesťané by se totiž měli postit a přitom projevovat radost, prokazovat štědrost potřebným lidem, aniž by to všude vytrubovali, obracet se k Otci ve skrytosti beztoho, že by očekávali obdiv druhých. V Ježíšově době, pokračoval František, bylo v tomto ohledu zjevným příkladem chování farizeje a celníka. Dnešní katolíci se považují za spravedlivé, protože náležejí k určitému spolku, chodí každou neděli na mši a nelze je tedy srovnávat s „těmi chudáky, kteří nic nechápou“, řekl papež.

„Dávají si záležet na vnějším dojmu, nikdy neuznají, že by hřešili, a když jim někdo vytkne, že také oni jsou hříšníci, pohotově odpoví: „Ano, jistě, všichni máme hříchy!“, čímž vše relativizují a opět jsou z nich spravedliví. Navenek dokáží vykouzlit tvářičku jak ze svatého obrázku, samé svatouškovství a vnější zdání. Pán, když vidí tento rozdíl mezi realitou a vnějším zdáním, užívá slova: Pokrytci.“

Pokrytectví se pokouší o každého jedince, připustil Svatý otec. Čas, který nás vede k Velikonocům, by se mohl stát příležitostí k tomu, jak uznat vlastní nedůslednost a všimnout si nánosů líčidel, pod nimiž skrýváme realitu. Papež poznamenal, že silná kritika pokrytectví se objevila při poslední biskupské synodě, věnované mladým lidem, jejich víře a rozpoznávání povolání. Mladé lidi neoslovuje člověk, který usiluje o vnější zdání, ale pak se chová nesoudržně, zejména, pokud se do tohoto pokryteckého hávu odívají „náboženští profesionálové“. Pán vyžaduje ucelenost postojů.

„Kolik křesťanů, včetně katolíků, kteří se prohlašují za praktikující katolíky, bezohledně využívá lidi, vykořisťuje dělníky. Pošlou je domů na začátku léta, aby je zase najali na jeho konci, aniž by jim tak přiznali právo na důchod a umožnili jim vyžít. Mnozí z těchto lidí se považují za katolíky, chodí v neděli na mši...ale pak se dopouští tohoto těžkého hříchu. Kolik lidí ponižuje své zaměstnance!“

Snažme se v této postní době odhalovat krásu, spočívající v jednoduchosti a realitě jednotné s vnějším zdáním, vyzýval římský biskup v závěru ranní homilie:

„Požádej Pána o sílu a jdi pokorně dál, jak umíš. Nezakrývej ale duši pod nánosem líčidel, protože když něco takového uděláš, Pán tě nepozná. Prosme Pána o milost, abychom byli důslední, nebyli marniví a nejevili se zasloužileji, než jací doopravdy jsme. Prosme v této postní době o milost soudržnosti mezi formálností a realitou, mezi realitou a vnějším dojmem.“

S ďáblem se nevede dialog

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Evangelium této první neděle postní (srov. Lk 4,1-13) podává Ježíšovu zkušenost pokušení na poušti. Po čtyřicetidenním půstu byl Ježíš třikrát pokoušen ďáblem. Ten jej nejprve vyzývá, aby proměnil kámen v chléb (v.3); potom mu shůry ukáže pozemská království a nabízí mu stát se mocným a slavným mesiášem (vv. 5-6); a nakonec jej postaví na nejvyšší místo Jeruzalémského chrámu a vybídne ho, aby se vrhnul dolů a manifestoval tak okázale svoji božskou moc (vv. 9-11). Tato tři pokušení indikují tři cesty, které svět s příslibem velkých úspěchů neustále nabízí, tři cesty k našemu oklamání. Je to *dychtění po majetku, lidská sláva a manipulace Bohem*. Tyto tři cesty vedou do záhuby.

První cesta je *dychtění po majetku*. Taková je vždy záludná logika ďábla, který vychází z přirozené a legitimní potřeby jíst, žít, realizovat se a být šťastní, a ponouká nás uvěřit, že to všechno je možné bez Boha, ba dokonce proti Bohu. Ježíš však oponuje slovy: »Je psáno: „Nejen z chleba žije člověk“« (v.4). S narážkou na dlouhé putování vyvoleného lidu na poušti, Ježíš prohlašuje, že se chce s naprostou důvěrou svěřit do prozřetelnosti Otce, který pečuje o své děti.

Druhé pokušení je cesta *lidské slávy*. Ďábel říká: »Jestliže se přede mnou skloníš, všechno bude tvoje« (v.7). Lze přijít o veškerou osobní důstojnost, nechat se zkazit idoly peněz, úspěchu a moci jen proto, aby se dosáhlo sebepotvrzení. A opájet se prázdnou radostí, která záhy vyprchá. Přivádí nás to také k naparování a marnivosti, které rovněž vyprchají. Proto Ježíš odpovídá: »Pánu, svému Bohu, se budeš klanět a jen jemu sloužit« (v.8).

A potom třetí pokušení: *manipulace Bohem* k vlastnímu prospěchu. Ďáblovi, který citátem z Písma vybízí Ježíše, aby si vyžádal od Boha křiklavý zázrak, oponuje Ježíš pevným rozhodnutím setrvat v pokoře a nadále důvěřovat Otci: »Je řečeno: „Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha,« (v.12). Tak odmítá možná to nejsuttilnější pokušení, totiž „přetahovat Boha na svoji stranu“ a žádat po Něm milosti, které ve skutečnosti slouží a budou sloužit k uspokojení naší pýchy.

Toto jsou cesty, jež jsou nám předkládány v iluzi, že umožní dosáhnout úspěchu a štěstí. Ve skutečnosti jsou však naprosto cizí způsobům Božího jednání, ba dokonce nás od Boha oddělují, protože jsou dílem Satana. Ježíš čelí těmto zkouškám v první osobě a třikrát toto pokušení přemáhá, aby plně přilnul k Otcovu plánu. A ukazuje nám trojí pomoc: vnitřní život, víru v Boha a jistotu Jeho lásky, jistotu, že Bůh nás má rád a že je Otcem. S touto jistotou přemůžeme každé pokušení.

Chtěl bych však ještě obrátit pozornost na jednu zajímavost. Ježíš svými odpověďmi pokušitelovi *nenavazuje dialog*, nýbrž pouze odpovídá Božím Slovem. Toto nás učí, že s ďáblem se dialog nevede, s ďáblem se nesmí vést dialog, pouze se odpoví Božím Slovem.

Využijme této postní doby jako privilegovaného času ke svému očištění, abychom zakusili útěšnou přítomnost Boha ve svém životě.

Mateřská přímluva Panny Marie, jež je ikonou věrnosti Bohu, ať je nám oporou na naší cestě a pomáhá nám vždycky odmítat zlo a přijímat dobro.

Vatikán. Postní kázání otce Raniera Cantalamessy navází na jeho adventní promluvy inspirované slovy 42. žalmu »Má duše žízni po Tobě, Bože«. Slovo, které se stalo tělem, zjevuje živého Boha. Vtělení ukazuje Ježíše jako Boha, který se zjevuje v lidství. Postní rozjímání se zaměří na nejvyšší zjevení Boží lásky, k němuž dochází v Kříži.

Postní kázání otce Raniera Cantalamessy si letos vypůjčila nadpis ze spisů sv. Augustina a vybízejí „Vejdí do sebe“. (*In te ipsum redi*, O pravém náboženství 39, 72). Tato pobídka nás nabádá, abychom našli čas a prostor pro Boha, abychom naslouchali jemu a vysvlékli se ze sebe sama. Vrcholem tohoto setkání je poznání Boha ve svrchovanosti jeho zjevení, v Kristu ukřižovaném, v lásce, která se dává až po naprostou oběť, vysvětluje otec Raniero Cantalamessa.

„Jde tedy o to vydat se po Božích stopách, avšak nejen proto, abychom objevili Boží existenci, ale abychom si Boha vůbec povšimnili, žili vědomě v jeho přítomnosti. Má to být jakési probuzení, načechrání svědomí, abychom si nejen uvědomovali, že Bůh existuje, ale věděli, že žije, že nás obklopuje. V tomto kontextu název postních kázání „Vejdí do sebe“, poukazuje na místo či na podmínku k tomu, abychom mohli vejít do styku s tímto živým Bohem. Živého Boha jistě potkáváme v eucharistii, v Božím slově, avšak setkáváme se s ním ve svém srdci. A tedy, jak říká Augustin, pokud nevstoupíme do sebe, pokud se nezbavíme alespoň trochu vnějškovosti a halasu, nemůžeme se potkat s živým Bohem. Augustinova slova „Vejdí do sebe“ tedy nesou silné poselství sama v sobě a promlouvají ke všem. Vyznačil jsem je za titul, ale jde o téma v širším kontextu, v kontextu objevování. Mně osobně se líbí slovo „povšimnout si“, povšimnout si Boha.“

Postní doba připomíná Ježíše na poušti, jeho modlitbu a půst, připomíná otec Cantalamessa a navrhuje některé konkrétní možnosti, jak se mu přiblížit:

„Najít si nějaký prostor ticha, naslouchání Božímu slovu, zúčastnit se bohoslužby, najít si chvíli – je-li to možné o samotě - například cestou z práce domů vstoupit do kaple nebo kostela, když tam nikdo není, setrvat tam na chvíli, protože je zapotřebí přerušit nepřetržité vjemy vstupující zvenčí skrze brány našich pěti smyslů. Jinak nedokážeme vstoupit do kontaktu se svým srdcem. Jsme totiž příliš vykloněni do vnějšího světa, v neustálé a nepřetržité odstředivé síle.“

Papežský kazatel vybízí k rozmlouvání s Bohem skrze svědomí, ve chvíli samoty s Bohem. Bůh promlouvá k srdci, pokud ho chceme slyšet a dáme mu prostor, Duch svatý nás inspiruje. Potřebujeme vstoupit do sebe, abychom se vzdálili činností a problémům, které nás zaměstnávají, abychom si „dali pauzu“, jak se hovorově říká, a mohli vstoupit do kontaktu s jinou dimenzí. Setkání s pravým Bohem nás rovněž chrání před různými druhy modloslužby, dodává otec Cantalamessa:

„Živý Bůh je dokonalým protikladem modloslužby, protože bůžci jsou mrtví, zatímco biblický Bůh je Bohem živým. Modloslužba neskončila s dávným pohanstvím, které nacházelo bůžkům jména. Existují také dnes a jmenují se sex, moc, násilí... Mne ale zajímá především jedna univerzální modla, kterou všichni neseme uvnitř jako jakéhosi zlatého býčka, který je naneštěší naší součástí od narození, a tím je naše „já“, náš egoismus. V tomto kázání, věnovaném boji proti modloslužbě, půjde o modloslužbu skrytou v nás samých, totiž v nahrazování Boha svým „já“.

Tak jako ve Vtělení odhalujeme, že se Bůh stává člověkem, v Kříži zahlédáme, jaký člověk s stal Bohem, jaký typ člověka se stal Bohem. Sám Bůh v Kříži zaměňuje moudrost za bláznovství a sílu za slabost, totiž za lásku. Kříž má proto ústřední místo, je stěžněm vsazeným do loďky církve, protože právě v něm se ukazuje Bůh jako takový, jako láska, která se dává až po naprostou oběť, říká papežský kazatel o. Raniero Cantalamessa k tématu letošních postních meditací pro papeže a římskou kurii.

Cantalamessa: Pokrytec je modloslužebník, staví publikum před Boha

Vatikán. Pokrytectví a dvojakost spočívají ve větší pozornosti k lidem než k Bohu, zdůraznil ve svém prvním postním kázání pro římskou kurii otec Raniero Cantalamessa. V návaznosti na adventní promluvy inspirované slovy žalmu „Má duše žízni po živém Bohu“ (Ž 42,2), pokračuje nyní postním cyklem, pro který zvolil titul „Vejdí do sebe“ (podle sv. Augustina). Zahájil jej dnes v kapli Redemptoris Mater úvahou nad veršem „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha“ (Mt 5,8).

Ke slovu čistota se váže široké spektrum významů jak v Bibli, tak v běžné řeči. Evangelium však zdůrazňuje zejména dvě oblasti: přímost úmyslů a čistotu mravů. Opakem čistoty úmyslů je pokrytectví a opakem čistoty mravů je nezřízená sexualita.

„Do vztahu s Bohem, který je duch, nemůžeme vstoupit jinak než prostřednictvím svého ducha. Avšak nezřízenost nebo dokonce deviace v sexuální oblasti mají za následek zatemnění mysli. Je to jako když zatřepete nohama v rybníčku: ze dna se zvedne bahno a zakalí všechnu vodu. Bůh je světlo a takový člověk „světlo nenávidí“.“

Hřích nečistoty nedovoluje vidět Boží tvář anebo ji deformuje. Tělesná žádostivost vedoucí k touze po tom, co náleží jiným, totiž začíná vnímat Boha jako překážku v cestě, jako toho, kdo přikazuje, co se má a co nikoliv, a nakonec vzbuzuje vůči Němu nevraživost, v níž si takto hříchem podmaněný člověk začíná přát, aby Bůh vůbec neexistoval. Předdeslal v úvodu svého kázání otec Cantalamessa, než se obrátil k druhému aspektu „čistoty srdce“, totiž k čistotě či přímosti úmyslů jako ke ctnosti, jež je protikladem pokrytectví.

„Je překvapivé, jak zřídka se hřích pokrytectví – který Ježíš v evangeliích odsuzuje nejčastěji – dostává do našeho běžného zpytování vědomí. Vzhledem k tomu, že jsem nikde nenašel otázku: „Byl jsem pokrytecký?“, musel jsem ji tam zařadit sám a jen zřídka kdy jsem mohl bezúhonně přejít k následující.“

Úsilí opečovávat svůj obraz před lidmi často převyšuje naši péči o skutečný život, poznamenal papežský kazatel. Poukazuje na to Pascal, když říká, že jsme schopni pro pozitivní mínění druhých dokonce být zbabělci, abychom vypadali udatně, nebo dát život proto, aby o tom lidé mluvili (srov. B. Pascal, *Myšlenky*, 147). Slovo pokrytec, hypocrita, se etymologicky váže k oblasti řeckého divadla, poukazuje k neautentické situaci herce, ke klamu. V jisté době bylo proto herectví po morální stránce zavrhané, herci mohli být pouze otroci a proti divadlu vystupovali také někteří křesťanští apologeté.

„Původ tohoto termínu nás přivádí na stopu k objevení podstaty pokrytectví. Spočívá v představě života jako divadla, v němž se recituje pro publikum; nasazovat si masku, nebýt člověkem, nýbrž divadelní postavou. A tato postava není ničím jiným než zvráceností člověka. Člověk je tvář, postava je maska. Člověk je radikální obnaženost, postava pouhé šaty. Člověk miluje to, co je autentické a podstatné, postava žije z fikce a strojenosti. Člověk následuje své přesvědčení, postava následuje scénář. Člověk žije s pokorou a lehkostí, postava je protivná a působí obtíže.“

Tato tendence, která je člověku vzrozená, mimořádně zesílala v dnešní kultuře ovládané obrazem. Jakoby dnes platila maxima „zviditelňuji se, tedy jsem“. Pokrytectví se velmi záludně dotýká obzvláště zbožných a nábožensky založených lidí. Důvod je prostý, kde se vysoce ctí hodnoty ducha, tam je také největší pokušení předstírat je, aby se nezdálo, že nám schází. Přispívají k tomu také obřady a předpisy, které se zbožní lidé snaží dodržovat. Pokud je však neprovází neustálé vnitřní úsilí oživit je duchem, skrze lásku k Bohu a bližnímu, stávají se prázdnou slupkou.

„Když se pokrytectví stane chronické, vytváří v manželství nebo v zasvěceném životě situaci „dvojího života“. Jeden je veřejný a viditelný, druhý skrytý, často jeden denní, druhý noční. Je to duchovní stav pro duši nejnebezpečnější, z něhož je velmi obtížné vyjít, pokud nezasáhne něco z venku a neprolomí hradbu, do níž se člověk uzavřel. Je to stadium, které Ježíš popsal obrazem obilných hrobů (Mt 23, 27-28).“

Proč budí pokrytectví takový odpor před Bohem? - Ptal se dále o. Cantalamessa. Odpověď je jasná: pokrytectví je lež, je zastíráním pravdy. Kromě toho pokrytectví snižuje Boha, staví ho na druhé místo a na první místo staví publikum. Když tedy pečujeme více o to, jak se jevíme, než o své srdce, znamená to, že přikládáme větší důležitost člověku než Bohu. Pokrytectví je tedy ve své podstatě nedostatkem víry a formou modloslužby, protože klade stvoření na místo Stvořitele. A prohřešuje se také proti lásce k bližnímu, protože chce druhé redukovat na obdivovatele. Jak ale zvítězit nad svým pokrytectvím, když máme vrozený instinkt jevit se v dobrém světle, dobře zapůsobit a líbit se druhým? – Naší zbraní je napřímení úmyslů, každodenní napřimování, vedené vůlí, nikoli jen přirozenými pocity, zdůraznil papežský kazatel a přidal jednu konkrétní radu:

„Jestliže pokrytectví spočívá také v ukazování dobra, které neděláme, účinným lékem proti tomuto sklonu je skrývání dobra, které děláme. Dávat přednost skrytým gestům, která nebudou poničené žádným pozemským pohledem a zachovají si všechnu svou hodnotu pro Boha. Sv. Jan od Kříže říká, že Bohu se líbí více jedna byt' malá věc, učiněná ve skrytu bez přání vejít ve známost, než tisíc jiných učiněných s přáním, být viditelní před lidmi.“

Nejde samozřejmě o to, abychom povýšili takové jednání na pravidlo, dodává otec Cantalamessa. Ježíš totiž také říká: "Tak ať vaše světlo svítí lidem, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích" (Mt, 5,16). Jako vždycky je nutné rozlišovat a zkoumat své sklony k pokrytectví. Útěšná je totiž skutečnost, že jakmile jsem schopen připustit, že jsem pokrytec, pokrytectví je přemoženo.

K boji s pokrytectvím nás však vybízí také Boží slovo, nejen když tuto neřest odsuzuje, ale když vybízí k pěstování opačné ctnosti, kterou je prostota. Nikoli ovšem v negativním smyslu jako prostomyslnost, povrchnost či nerozumnost. Ježíš sám varuje před tímto chápáním a dříve než řekne „budte bezelstní jako holubice“, předesílá „opatrní jako hadi“ (srov. Mt 10,16). Prostota však má v Písmu také velikonoční konotace, jejím obrazem jsou nekvašené chleby jako symbol čistoty a celistvosti, jejichž protikladem je pokrytecký „kvas farizeů“ (Lk 12,1). Židovské hospodyně v předvečer paschy čistily dům od veškerých stop kvašeného chleba:

„Svatý Pavel spatřuje v židovském rituálu velkolepou metaforu křesťanského života. Kristus byl obětován, On je pravou Paschou, jejíž očekávání vyjadřovala ona pradávňá. Proto je zapotřebí prouzkoumat vnitřní dům, srdce, vysvléci se ze všeho, co je staré a špatné, abychom byli „novým těstem“ (1 Kor 5,7), provést také ve svém nitru velký jarní úklid. Řecké slovo heilikrineia, která se překládá jako „upřímnost“, obsahuje představu slunečního jasu (helios) a zkoušky či soudu (krino), a znamená tedy jasnou průzračnost, něco, co bylo vyzkoušeno proti světlu a shledáno čistým.“

Jakýkoliv skutek učiněný s čistým a prostým úmyslem nás připodobňuje „Božímu obrazu a podobě“. Shromadňuje rozptýlené síly duše, připravuje ducha a sjednocuje ho s Bohem. Prostota, v níž bereme ohled pouze na Boha a posuzujeme věci ve vztahu k Němu, zahání každé pokrytectví a dvojakost. Právě čistota a přímost úmyslu je oním zdravým okem, o němž Ježíš mluví v evangeliu (Mt 6,22), které osvětluje celé tělo, totiž celý život a skutky člověka a zachovává je odolnými vůči hříchu – kázal v první postní promluvě pro římskou kurii otec Raniero Cantalamessa.